

Småfehold og beitebruk

Mattilsynet sin rolle og ansvar

Næringa sitt ansvar

Hovedmål for Mattilsynet

Sikre:

Dyrevelferd

Folkehelse

Dyrehelse

Regelverk

Dyrevelferdslova :

§ 3. *Generelt om behandling av dyr*

Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

§ 12. *Avliving*

Avliving av dyr og håndtering i forbindelse med avlivingen skal skje på dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

§ 23. *Dyrs levemiljø*

Dyreholder skal sikre at dyr holdes i miljø som gir god velferd ut fra artstypiske og individuelle behov, herunder gi mulighet for stimulerende aktiviteter, bevegelse, hvile og annen naturlig atferd. Dyrs levemiljø skal fremme god helse og bidra til trygghet og trivsel.

§ 24. b) dyr beskyttes mot skade, sykdom, parasitter og andre farer. Syke og skadde dyr skal gis forsvarlig behandling og avlives om nødvendig

Forskrift om velferd for småfe

---

§ 4. *Generelle krav*

Småfe skal behandles forsvarlig og omsorgsfullt, og det skal tas hensyn til dyrenes mentale og fysiologiske behov. Småfe skal beskyttes mot fare for unødig lidelse.

§ 23. *Avliving av småfe i dyrehold*

Bedøving og avliving av småfe skal utføres av person kyndig i avliving, jf. § 5.

Håndtering i forkant av bedøving skal skje forsvarlig og omsorgsfullt.

Småfe skal bedøves ved bruk av egnet bolt pistol eller fritt prosjektil. Små lam og kje kan bedøves med slag mot hode.

Når dyret er bedøvet, skal avblødning påbegynnes umiddelbart. Etter at blodkarene er gjennomskåret, skal det ikke foretas slaktebehandling før avblødningen er ferdig.

I nødstilfelle skal dyrene bedøves og avlives best mulig i samsvar med bestemmelsene i denne paragrafen.

§ 26. *Forebyggende tiltak*

Dyr som ikke holdes i bygninger skal, når det er nødvendig og mulig, beskyttes mot rovdyrangrep, helsefare, underernæring, trafikkskader m.m.

Andre oppgaver som Mattilsynet har i høve til småfenæringa

- * **OK program (ma sjøvdaud sau)**
- * **Forvaltning av smittsomme dyresjukdommar (diagnostikk ,båndlegging)**
- * **Forebygging av smittsomme sjukdomar (søknad om overføring av sau, smittesluser, kontroll av kraftfor)**
- * **Måling av radioaktivitet**

Halvheten kan tilta etter hvert som infeksjonen forverres med nekrose og underminering av klauvkapselen. Det er den indre, nyeste delen av hornet som går til grunne. Den aksiale delen av hornet foran ballen undermineres og løsner først i aksialflaten foran ballen. Løsningen kan fortsette framover og bakover under sålen.

Foto: Embrik Gjengedal

Severe clinical signs of Bluetongue disease

Institute for Animal Health, Pirbright

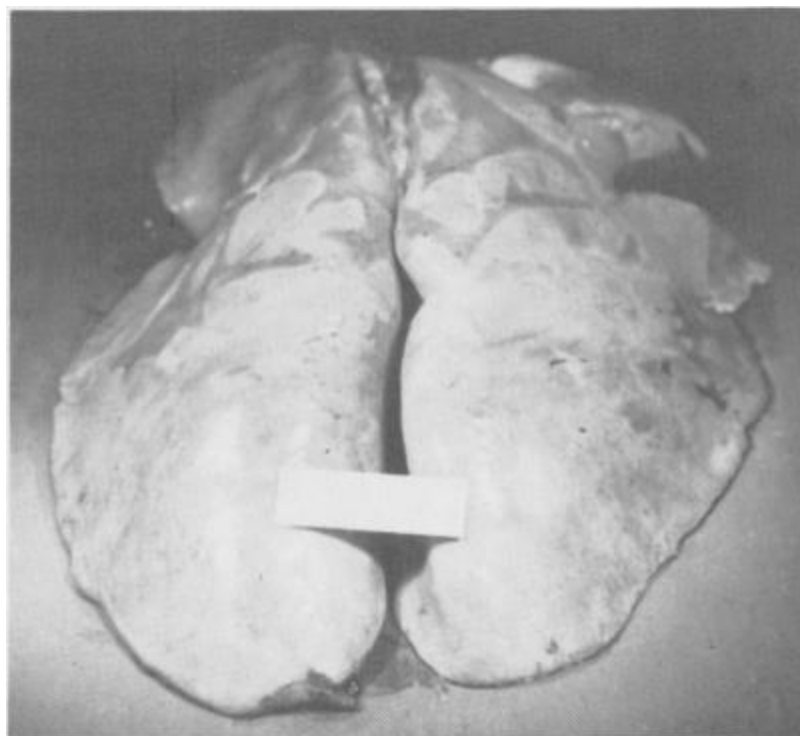
Dorset Poll sheep 6 d.p.i.: severe salivation, respiratory distress

Severe respiratory difficulties, dyspnoea and asphyxia due to froth and oedema in the respiratory system resulting in a cyanotic tongue 6 d.p.i.

Mædi

Skrapesjuka

Mattilsynet samarbeider med :

Fylkesmannen, Rovviltnemnda
Landbrukskontora (gjerdehold ma)
Beitelag
Fagorganisasjonar i landbruket
Privatpraktiserande veterinærer

Mattilsynet arbeider ved å :

- * Informere om regelverk , godt husdyrhold, innredning av driftsbygninger
- * Føre tilsyn etter regelverk, fatte vedtak
- * Overvaking / Prøvetaking (Mædi/Brucella/ Skrapesjuka)
- * Kjøttkontroll (kassasjonsattester kan vera viktig info om sjukdomstilstanden i buskapen)

Krav til småfenæringa,

Europarådet 1965 / Brambell kommisjonen

- Dyra har krav på å :
1. Vera fri for tørst, svolt og feilernæring
  2. Fri for unormal kulde og kulde og varme
  3. Fri for redsle og stress
  4. Fri for skade og sjukdom
  5. Utføre normal adferd.

Krav til

*** Fjøsbygning (ma brannvarsling),
minimumskrav til husdyrrom**

*** Foring (mengde , kvalitet,
foringsssystem, hold, ultralydtelling av foster,
kopplamforing)**

* Vaksinerings , parasittbekjemping

*** Notering , dokumentasjon,
saukontroll, (paring,lamming, beiteslepp,
helsekort,slakting,sjølvdauede dyr)**

Krav til

---

* Beitebruk : tilsyn, tiltak for å minske tap på beite(rovdryfare, minimumsvekt på lam ved slepp i utmark, radiobjøller, plassering av saltsteinar, nedsanking i rett tid)

Beitet skal vera egna med omsyn til tilgang på beiteplanter av god kvalitet

---

Totalt finnes det 2,2 millioner husdyr på utmarksbeite i Norge av ulike slag (storfe, geit, hest og sau), av disse er i underkant av 2 millioner sau

De siste årene har omkring 125.000 sau blitt tapt på utmarksbeite årlig, og store deler av dette tapet er til ukjente årsaker. Omkring 30 % av totaltapene blir hvert år erstattet som tapt til fredet rovvilt, mens omkring 45 % blir omsøkt som tapt pga rovvilt. Det er bare en liten andel av dette som er verifisert ved kadaverfunn.

Årsaker til beitetap.

Alveld

Flått

Vanskelig beite

Fredet Rovvilt

Annet rovvilt-rev, hund

Dårlig stell

Erstatning for drept av fredet rovvilt.

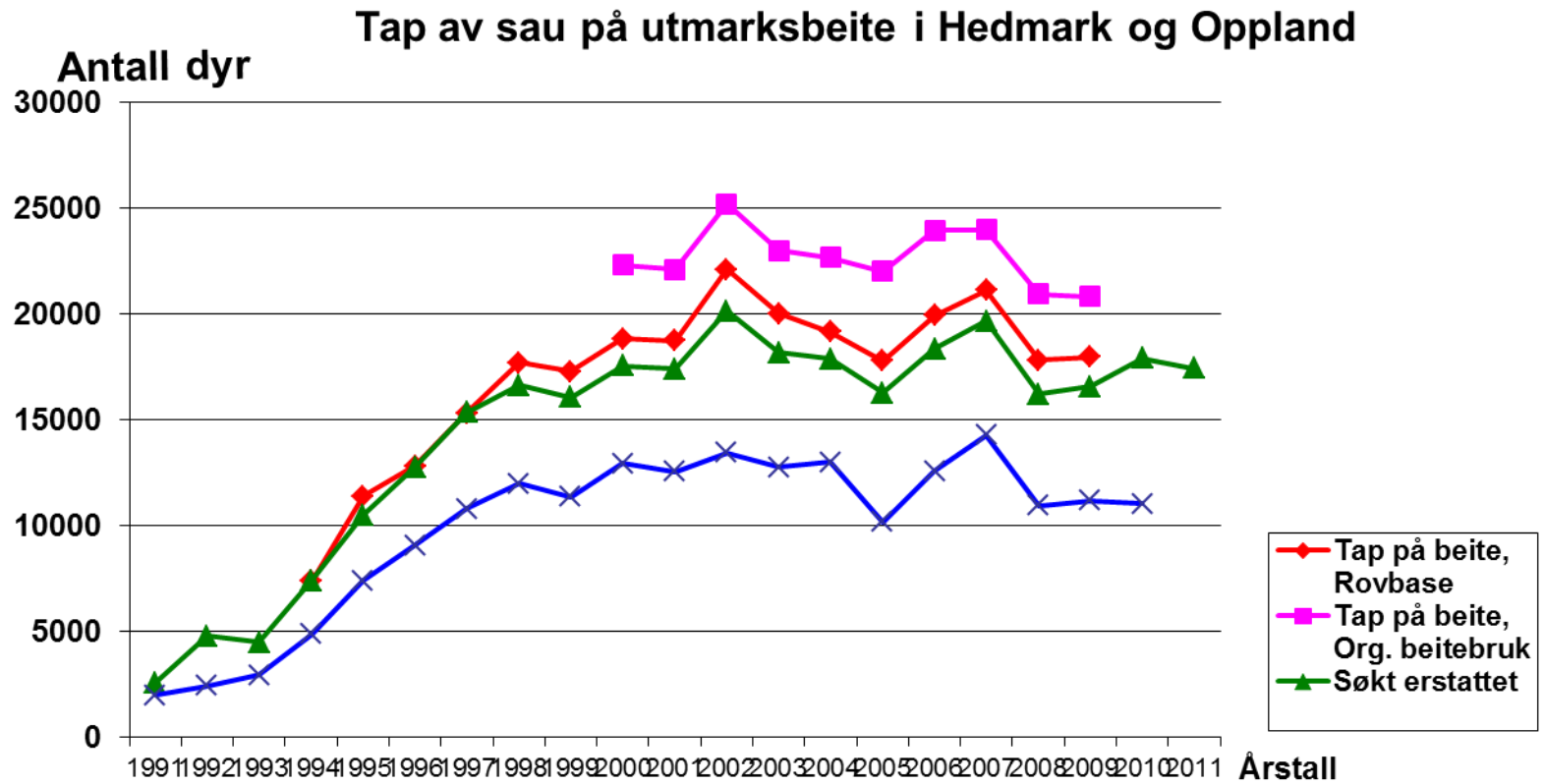

Ordningen baser seg på skjønn for hoveddelen av erstatningene

I perioden 2006 – 2010 konkluderte SNO med freda rovvilt som årsak til tap av sau og lam i 13966 tilfelle.

Det tilsvarer 7,9 % av alle tap som ble erstattet i samme periode. Dvs. at 92 % dyr av dyrene som erstattes foreligger det ingen dokumentasjon, men blir erstattet etter en skjønnsvurdering.

Utvikling av tap på beite over tid

Siden 2007 har tapet av sau til rovdyr gått ned med 25 prosent på landsbasis. Foto: Bjarne Bekkeheien Aase

Laveste tap av sau til rovdyr på ti år

Stadig færre sau blir drept av rovdyr i Norge. Tapstallene for 2011 er de laveste på ti år.

Lars Johan Wiker
lars.wiker@nationen.no

05.01.2012 12:34

16 Kommentarer ·

Liker

+1

0

Siden 2007 har tapene gått ned med 25 prosent på landsbasis.

- Flere gauper og jerv er skutt de siste årene, og det er gjennomført andre målrettede tiltak for å forebygge tap av sau. I tillegg til jakt og felling av rovdyr dreier det seg blant annet om seinere slipp av sau, tidlig nedsanking, skifte av beiteområder og

MEST LEST

Traktorfører omkom i ulykke i Slidrefjorden

En mann i 60-årene ble søndag kveld drept etter at han gikk gjennom isen i Slidrefjorden i Vestre Slidre kommune i Valdres.

Sauebonde i Rennebu skiløyper

Stig Ove Rise nekter skiløpere å krysse eiendommene sine inntil kommunen stopper byggestopp for hytter i bøndenes beiteområder.

Skotsk drapshund gjekk på saueflokk

Direktør Janne Sollie i Direktoratet for naturforvaltning mener det er flere grunner til at tapstallene går ned. Foto: DN

hund har gjort så stor skade, seier

Mattilsynet si rolle

Mattilsynet skal sikre at regelverket vert etterlevd.

Mattilsynet har kun mynde overfor dyreeigar.

Dyreeigar har ansvaret for velferd for beitedyra

Mattilsynet kan ikkje meine noko om storleik av rovdyrbestandar eller forvaltning av desse. Dette er eit ansvar som politikarar og rovviltforvaltninga må ta.

Mattilsynet vurderer tap av sau på beite årleg i høve til tapstal rapportert i samband med søknader om erstatning for rovdyrskader , tal frå organisert beitebruk saman med anna informasjon som Mattilsynet har.

Mattilsynet kan gjera vedtak om tiltak overfor dyreeigar for å redusera tap av beitedyr.

Mattilsynet har i 2011 varsla om moglege beiterestriksjonar for sauebønder med høge tap over fleire år for 2012 dersom tapar ikkje går ned i år.

Mattilsynet vil avvente effekten av rovdyrforliket før beiterestriksjonar vil bli vurdert , dette betyr at for 2012 vil det ikkje bli fatta beiterestriksjoner før beitesesongen, men det kan bli aktuelt i framtida også ved lågare tapsprosentar enn 20 % dersom rovdyrtpara held fram på same ni

Mattilsynet forventar at Rovdyrbestandane vert forvalta slik at beiterestriksjonar ikkje vert aktuelt i beiteprioriterte område.

Kan bli aktuelt med andre pålegg som tidleg nedsanking f. eks.

Lidelse

Dokumentasjon
SNO

Rovviltkontakter

Dokumentert drept av fredet rovdyr.

Antatt drept av fredet rovdyr.

Forvaltningsorgan

Mattilsynet

DN

SNO

Fylkesmannen

Regional rovviltnemnd

Samarbeidspartnere.

Sauavlslag

Beitelag

Landbrukskontor

Bondelag

Bonde og småbrukerlag

Oppsummering.

**Dyrevelferd.
Fredning.
Forvaltning.
Politikk**

Fjellbeite ved Spiterstulen.

